VALTIOVARAINMINISTERIÖ

23.5.2017

Vero-osasto
Terhi Järvikare

Tarkastusvaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI ASIAKKAAN VALINNANVAPAUDESTA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLOSSA SEKÄ VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTOSTA ANNETUN LAIN 2 §:N MUUTTAMISESTA (HE 47/2017 VP)

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on pyytänyt otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä yleisnäkemystä sekä näkemystä siitä, miten esitetyllä tavalla yritysten veronkierto voidaan estää. Tässä lausunnossa keskitytään esityksen 57 §:ään, joka käsittelee palvelun tuottajan velvollisuutta tilinpäätös- ja verotustietojen antamiseen.

Ehdotetun säännöksen perusteella suoran valinnan palvelun tuottajien ja asiakassetelipalvelun tuottajien olisi julkistettava yhteiskuntavastuun toteuttamiseksi tiedot sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamiseen liittyvistä toiminta- ja taloustiedoista. Säännöksessä olisi kysymys julkista palvelutehtävää suorittavien yritysten erityisestä avoimuussääntelystä ja yritysten yhteiskuntavastuuta toteuttavasta sääntelystä.

Tietojen perusteella palveluiden tuottajan kaikki sidosryhmät voivat arvioida merkittävää julkista tehtävää hoitavien yritysten ja yhteisöjen toimintaa ja myös toiminnan oikeudenmukaisuutta verotuksen näkökulmasta. Tietojen julkistaminen korvaisi julkisissa hankinnoissa käytössä olevan menettelyn, jonka mukaan tarjouksen jättäjän tulee antaa selvitys siitä, ettei sillä ole vero- ja sosiaaliturvamaksurästejä.

Esityksen 57 §:n tarkoituksena on tukea yleisöjulkisuuden kautta palveluntuottajien halukkuutta toteuttaa yhteiskuntavastuutaan myös verotuksessa. Palveluntuottaja julkaisee tiedot, joiden perusteella yleisö saa yleiskäsityksen palveluntuottajan toiminnasta ja siitä, millainen veronmaksaja palveluntuottaja on.

On huomattava, että valinnanvapauslaki ei ole osa verolainsäädäntöä. Verotuksen perusteista ja siinä käytettävistä tiedoista säädetään jo nykyisellään verolainsäädännön nimenomaisissa säännöksissä. Verotus on Suomessa lailla säänneltyä viranomaistoimintaa, jossa veronsaajien ja verovelvollisten oikeudet on asianmukaisesti turvattu. Palvelun tuottajien veronmaksun varmistaminen on verolainsäädännön tehtävä, ei tietojenantovelvollisuutta koskevan säännöksen tehtävä.

Kansainväliset toimenpiteet aggressiivisen verosuunnittelun ja veronkierron estämiseksi

Aggressiivisen verosuunnittelun ja veronkierron estämiseksi on tehty runsaasti toimenpiteitä sekä EU:ssa että OECD:ssä.

OECD:n veropohjan rapautumista ja voittojen siirtoja koskevassa **BEPS-hankkeessa** selvitettiin muun muassa monikansallisten yritysten verosuunnittelun aiheuttamaa veropohjan rapautumista. Hankkeessa on tarkasteltu 15 toimenpidettä, joista annettiin suosituksia verosopimusten, kansallisen lainsäädännön ja OECD:n ohjeistuksen muuttamiseksi. Esimerkiksi verosopimuksiin kohdistuvat muutokset pyritään saattamaan voimaan mahdollisimman pian monenkeskisellä yleissopimuksella, johon liittymällä valtiot voivat muuttaa jo olemassa olevia verosopimuksiaan. Suomi valmistautuu allekirjoittamaan yleissopimuksen sen ensimmäisessä allekirjoitustilaisuudessa kesäkuun 2017 alussa. Asian kansallinen valmistelu on parhaillaan käynnissä.

EU:ssa julkaistiin tammikuussa 2016 veronkierron vastainen toimenpidepaketti, joka sisälsi mm. ehdotuksen verojen kiertämisen estämistä koskevaksi direktiiviksi. Tämä ns. **ATAD-direktiivi** tulee saattaa voimaan kansallisella lainsäädännöllä vuoteen 2019 ja 2020 mennessä. Implementoinnin valmistelu on aloitettu. Myös ATAD-direktiiviä täydentävästä hybridijärjestelyitä koskevasta direktiiviehdotuksesta on saavutettu yhteisymmärrys.

Em. toimenpidepaketti sisälsi myös ehdotuksen direktiiviksi, jolla pannaan täytäntöön **maakohtainen raportointijärjestelmä viranomaisille**. Direktiivi hyväksyttiin viime vuonna. Sen puitteissa suurimmat kansainvälistä toimintaa harjoittavat yritykset raportoivat toimintaansa koskevia taloudellisia tietoja verohallinnoille ja verohallinnot vaihtavat kyseisiä tietoja keskenään. Lait, jolla direktiivi on implementoitu, tulivat voimaan vuoden 2017 alusta.

Muita veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun vastaisia ja avoimuutta lisääviä, vireillä olevia toimia EU:ssa ovat listaus verotuksen alan yhteistyöhaluttomista kolmansista maista, verotuksen ennakkoratkaisukäytäntöjen tarkistaminen (esim. Apple) sekä julkinen veroraportointi.

Kansainvälinen automaattinen tietojenvaihto laajenee OECD:n yhteisen raportointistandardin (Common Reporting Standard - CRS) mukaisesti. Tietojenvaihto alkaa vuonna 2017 koskien verovuoden 2016 tietoja. Tässä vaiheessa on mukana 53 lainkäyttöaluetta, mukaan lukien kaikki EU-valtiot, pois lukien Itävalta, joka aloittaa 2018. Yhteensä 100 lainkäyttöaluetta on antanut poliittisen sitoumuksen automaattisesta tietojenvaihdosta. EU:ssa asia on säädelty OECD:n standardin kanssa samasanaisella ns. virka-apudirektiivillä.

Lainkäyttöalueiden välillä vaihdetaan automaattisesti varoja ja pääomatuloja koskevia tilitietoja. Standardi edellyttää, että pankit ja muut finanssilaitokset tutkivat ja tunnistavat asiakkaansa ja näiden verotuksellisen asuinvaltion, keräävät näiden tilitiedot ja lähettävät nämä tiedot oman asuinvaltionsa verohallinnolle. Tämä verohallinto lähettää automaattisesti tilitiedot asiakkaiden asuinvaltioiden veroviranomaisille. Nämä tiedot sisältävät myös asiakkaan veronumeron hänen verotuksellisessa asuinvaltiossa, joten tieto voidaan yhdistää esimerkiksi suomalaiseen verovelvolliseen.

Finanssilaitosten selvitysvelvollisuuteen kuuluu myös asiakkainaan olevien ns. passiivisten sijoitusyhtiöiden määräävässä asemassa olevien henkilöiden selvittäminen rahanpesusäännösten laajuudessa ja näiden henkilö- ja tilitietojen välittäminen eteenpäin. Näin Verohallinto saa selville myös suomalaisten välillisen omistuksen ulkomaisista yhtiöistä ja niiden saamista tuloista.

Kansalliset toimet

Aggressiivista verosuunnittelua ja veronkiertoa torjutaan kansallisella lainsäädännöllä. Korkomenojen vähentämistä rajoittavaa säännöstä on sovellettu Suomessa vuodesta 2014 ja säännöstä tarkistetaan ATAD-direktiivin implementoinnin yhteydessä. Suomessa on ollut pitkään voimassa myös yleinen veronkiertosäännös sekä säännökset väliyhteisöistä. Siirtohinnoittelusäännöksillä edellytetään markkinaehtoista hinnoittelua etuyhteysosapuolien kesken.

Keskeisimmässä roolissa veronkierron estämisessä lainsäädännön ohella on Verohallinnon tehokas toiminta. Verohallinto on viime vuosina kehittänyt tax compliance-pohjaista veroriskien hallintajärjestelmää, jossa käytetään systemaattisia ja tehokkaita data-analyyseihin perustuvia menetelmiä. Mikäli riskienhallinnassa havaitaan verotuksellisesti epäilyttäviä ilmiöitä, niitä selvitetään tarkemmin. Verohallinto saa käyttöönsä sen materiaalin, joka on tarpeen asioiden perusteellista oikeudellista arvioimista varten. Kun asioita arvioi viranomainen, on selvityksen kohteena olevalla yrityksellä käytettävissään asianmukaiset oikeussuojakeinot. Verohallinto on myös varautunut sote-uudistukseen käynnistämällä sosiaali- ja terveysalaan liittyvän projektin, jossa kartoitetaan toimialan veroriskejä ja suunnitellaan sitä, miten alan toimijoille suunnataan ohjausta, neuvontaa ja valvontaa.